

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การจัดการหนังสือหายากของหอสมุดแห่งชาติ ในประเทศไทย
ผู้เขียน	นางสาวสุคนธ์ทิพย์ จันทะสุน
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สารสนเทศศึกษา)
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. วรรณพร อารยะพันธ์

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การจัดการหนังสือหายากของหอสมุดแห่งชาติในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการหนังสือหายากของหอสมุดแห่งชาติในประเทศไทย 2) ศึกษาการใช้หนังสือหายากของผู้ใช้บริการหอสมุดแห่งชาติในประเทศไทย และ 3) พัฒนาแนวทางการจัดการหนังสือหายากของหอสมุดแห่งชาติในประเทศไทย โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods) ซึ่งมีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารหอสมุดแห่งชาติและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการหนังสือหายากของหอสมุดแห่งชาติ กลุ่มละ 13 คน รวมทั้งสิ้น 26 คน จากหอสมุดแห่งชาติ 13 แห่ง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้างเป็นเครื่องมือ และ 2) ข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใช้บริการหนังสือหายากของหอสมุดแห่งชาติ จำนวน 305 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 291 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95.41 ผลการวิจัย มีดังนี้

1) สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการหนังสือหายากของหอสมุดแห่งชาติในประเทศไทย พบว่า หอสมุดแห่งชาติทุกแห่งยังไม่มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการหนังสือหายากโดยเฉพาะ และขาดการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายด้านการจัดการหนังสือหายาก ด้านบุคลากรและงบประมาณ พบว่า ขาดบุคลากรที่รับผิดชอบด้านหนังสือหายาก และการจัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับหนังสือหายาก

ด้านกระบวนการจัดการหนังสือหายาก พบว่า หอสมุดแห่งชาติทุกแห่งมีการจัดหาและรวบรวมหนังสือหายาก เช่น การจัดซื้อ การบริจาค การทำสำเนา เป็นต้น โดยมีการจัดหมวดหมู่ระบบทศนิยมดิวอี้ (Dewey Decimal Classification : DC) ด้านการจัดเก็บและค้นคืน มีการจัดเก็บหนังสือหายากทั้งแบบชั้นปิดและชั้นเปิด และมีการจัดทำเครื่องมือช่วยค้นหนังสือหายาก ด้านการบริการและเผยแพร่ส่วนใหญ่มีการจัดบริการและเผยแพร่หนังสือหายากคล้ายคลึงกัน ด้านการสงวนรักษา พบว่า มีการสงวนรักษาหนังสือหายากด้วยวิธีการแปลงรูปเล่มหนังสือหายากให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล

2) การใช้หนังสือหายากของผู้ใช้บริการหอสมุดแห่งชาติ พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบการเรียน การศึกษา โดยมีความถี่ในการเข้าใช้ 1-3 ครั้งต่อปี และใช้หนังสือหายากที่เป็นภาษาไทย ด้านเนื้อหาที่มีการใช้สูงสุด คือ ด้านประวัติศาสตร์ และประเภทของหนังสือหายากที่มีการใช้มากที่สุด คือ หนังสือที่มีการพิมพ์จำนวนจำกัด รูปแบบหนังสือหายากที่ใช้ คือ หนังสือหายากที่เป็นต้นฉบับตัวเล่มจริง โดยมีวิธีการเข้าถึงจากการสอบถามบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ และมีฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) เป็นเครื่องมือช่วยกัน โดยใช้เขตข้อมูลชื่อเรื่องในการสืบค้น ด้านปัญหาในการใช้หนังสือหายาก คือ การเข้าถึงและสืบค้นหนังสือหายาก

3) แนวทางการจัดการหนังสือหายากของหอสมุดแห่งชาติในประเทศไทย เห็นควรให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์หรือแนวทางในการดำเนินงานด้านการจัดการหนังสือหายาก เป็นลายลักษณ์อักษรและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งควรกำหนดให้ครอบคลุมการดำเนินงานใน 2 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการบริหารจัดการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการหนังสือหายาก ประกอบด้วย การจัดโครงสร้างหน่วยงาน การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบาย การกำหนดอัตรากำลังบุคลากร การจัดสรรงบประมาณ รวมทั้งการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และ (2) ด้านกระบวนการจัดการหนังสือหายาก ประกอบด้วย การจัดหาและรวบรวม การวิเคราะห์และจัดระบบ การจัดเก็บและค้นคืน การบริการและเผยแพร่ และการสงวนรักษาน้ำหนังสือหายาก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title	Rare Books Management in Thai National Libraries
Author	Ms. Sukonthip Juntalun
Degree	Master of Arts (Information Studies)
Advisor	Dr. Watsaporn Arayaphan

ABSTRACT

Research subject, Rare books management in the Thai national library. The objectives of the research are as followed. 1) To study the current situation and current issues that occur in the process of managing rare books of in Thailand national library 2) To study the use of rare book by users of the Thailand national library and 3) Develop a guideline to manage rare books for the Thailand national library. The research methodology used in this research are Mixed Methods, the data were collected in 2 parts. 1) Qualitative data, collected by interview staff of the national library whose jobs are related to the management of rare books, both in management level and operational level. Members per group is 13 people, in totals 26 people from 13 locations of the national library, research tool used was semi-structured interview and 2) Quantitative data, data was collect by asking from the sample group who were the rare book user of the national library a total of 305 people, and a questionnaire was used as a tool, the return of questionnaire is 291 sets or 95.41 percent. The study results are as follow.

1) The current situation and current issue that occur in the process of managing rare book of Thailand national library, study showed that the national library do not have the unit that is specifically responsible for managing the rare books, and a lack of clear vision, mission and policy to manage rare books. In human resources and budget it was found that they also lack personal that have a direct responsibility about the rare books and also a lack of funding related to rare books.

In regard to the management of rare books it was found that the entire national library has the process of finding and procuring and collecting rare books. For example, purchase, ask for donations, and making a copy. They use the Dewey Decimal Classification (DC) for organizing the books. For the keeping and reclaiming of rare books, they have the book shelf for rare books, both in open and closed shelves, and have a rare book searching tool. For the service and publishing, they mostly have a similar method of service and publishing. In the reserved side it was found that have the process of preserving the books by converting the original book to digital copy.

2) The use of rare books of users of national library, most of the users objective of using rare book is for study, the frequency of using the service is 1-3 times a years. And use the rare books that content is in Thai language, the content that most use of the rare books is about history. The type of rare book that is used the most was the limited editions that have a limited amount of copies. The type of media of the book use is mostly use of the original book. To access the book users have to ask for access from librarian or staff, and have online public access catalog (OPAC) as a tools for help for the search for the book. Users can use book title for searching. The problems that occur in this section are the access and searching for the book.

3) The guideline for managing rare books of Thailand national library, the researcher would suggest is to set up a criteria or guideline for managing rare books in writing, and have a clear direction. The guideline should be set up to cover the operation process of managing rare books in the following 2 ways (1) On the service and management they should set up a unit that are directly responsible for rare books that have an organization structure and to have its own vision, mission and policy setup properly with staffing and a budget. Also it should establish cooperation between units within the organization and (2) the managing of rare books, It would be beneficial if this process consists of sourcing and collecting, system analysis and design storage and retrieval services and publications and book preservation.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved